

Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (EÖBTÖ)'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Fatma Mahperi Uluoyol¹

Uluoyol, F. M. (2020). Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (EÖBTÖ)'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 8(16), 31-42. DOI: 10.7816/nesne-08-16-03

Anahtar kelimeler

Erkek beden imajı, beden memnuniyetsizliği, geçerlilik, güvenilirlik

Öz

Beden algısı alanında yapılan araştırmalarda kadınların erkeklerle kıyasla daha çok beden memnuniyetsizliği yaşadıkları belirtilmektedir. Bu durumun geleneksel ölçüm araçlarının beden algısını değerlendirirken ağırlıklı olarak zayıflık faktörüne yaptığı vurgudan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu yanlış tutum erkeklerdeki beden memnuniyetsizliğini değerlendirirken sınırlılık yaratabilmektedir. Alanyazındaki bu eksikliği gidermek için Tylka, Bergeron, & Schwartz (2005) tarafından Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (Male Body Attitudes Scale, EÖBTÖ) geliştirilmiştir. Ölçek erkeklerin bedenlerine yönelik tutumlarını kaslılık, vücut yağ oranı ve boy uzunluğu açısından değerlendirmektedir. Farklı kültürlerde ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş ve faktör yapısına yönelik farklı bulgular raporlanmıştır. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet rolleri gibi cinsiyete özgü faktörlerden etkilenen beden algısını değerlendiren bu ölçüm aracının farklı örneklerde ve kültürlerdeki psikometrik özelliklerinin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla bu çalışmada EÖBTÖ'nün Türkçe formunun psikometrik özellikleri 277 erkek üniversite öğrencisi üzerinde incelenmiştir. Türkçe formun iç geçerlik katsayıları, ölçeğin tamamı için .88, Kaslılık, Vücut yağ oranı ve Boy alt boyutları için sırasıyla .86, .84 ve .77 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğini test etmek için yürütülen analiz bulgularına göre de ölçeğin Türkçe formunun orijinal ölçek ile tutarlı olarak üç faktörlü yapıyı desteklediği ve uyum indekslerinin kabul edilir sınırlarda olduğu bulunmuştur. Türkçe alanyazında erkeklerin beden tutumunu değerlendiren bir ölçüm aracının olmaması, EÖBTÖ'nün klinik uygulamalarda ve ilerideki araştırmalarda kullanılması için işlevsel bir araç olacağı düşünülmektedir.

The Validity and Reliability of The Turkish forms of Male Body Attitudes Scale (MBAS)

Abstract

In the field of body dissatisfaction, the relative emphasis of traditional measurement tools' on the weakness factor have been argued to be potentially problematic in studies focusing on negative body perceptions of men. To overcome this limitation, Tylka, Bergeron, and Schwartz (2005) developed the Male Body Attitudes Scale (MBAS). The scale evaluates the attitudes of men towards their bodies in terms of muscle, body fat ratio and height. The validity and the reliability of the scale were tested in various cultures and different factor structures were reported. Therefore, there is an ongoing need to test the psychometric properties of the scale in new studies with different cultures. For this purpose, this study examined the psychometric properties of the Turkish version of the MBAS with 277 male university students. The internal validity coefficient of the Turkish form was .88 for the whole scale, .86 for the Muscle dimension, .84 for the Body Fat Ratio dimension, and .77 for the Height dimension. Analyses of the construct validity revealed that the Turkish form supported a three-factor structure consistent with the original scale. Accordingly, the fit indices were within the acceptable limits. Since there is no other measurement tool that evaluates men's body attitude in the Turkish literature, the MBAS would be a functional tool to use in clinical practice and future research.

Keywords

Body image in men, body dissatisfaction, reliability, validity

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 03 Ekim 2019

Düzeltilme tarihi: 30 Ocak 2020

Kabul tarihi: 4 Şubat 2020

DOI: 10.7816/nesne-08-16-03

¹ Araş. Gör. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, mahperiuoyol(at)akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7879-9807

Tekrarlı çalışmalarda beden memnuniyetsizliğinin kadınlarda ve erkeklerde fiziksel ve psikolojik iyilik halinin bozulmasına neden olduğu gösterilmekle birlikte bu oranın kadınlarda daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Abebe, MPhil ve von Soest, 2012; Stice ve Desjardins, 2018). Bu farkın oluşmasında ataerkil ve heteroseksist normlarla ilişkili olarak kadınların “ince ve seksi” erkeklerin ise “güçlü ve kaslı” bir görünüme sahip olmaları gerektiği yönündeki beklentilerin etkili olabileceği düşünülmektedir (Hekimoğlu, 2019; Smink, van Hoeken ve Hoek, 2012). Cinsiyete özgü bu normların zayıf olma arzusu, kilo almaktan korkma gibi belirtilerin yoğun olduğu Anoreksiya Nervosa (AN) ve Bulimiya Nervosa (BN) gibi Yeme Bozukluklarının (YB) da daha çok kadınlarda görülmesine neden olduğu düşünülmektedir (Pearson, Heffner ve Follette, 2010).

Bu cinsiyetçi bakış açısına bir eleştiri olarak DSM 5’in hazırlık aşamasında yeme bozukluğu alanındaki tartışmalarda bir grup araştırmacı, beden memnuniyetsizliği açısından kadınlar ve erkekler arasında büyük farklılıklar olmadığını, yöntemsel hatalar ve önyargılar nedeniyle yanlış araştırmaların yapıldığını ileri sürmüştür (örn. Cafri ve Thompson, 2004; Tylka, 2011). Örneğin Lavender ve Anderson (2010) beden memnuniyetsizliğini değerlendirmek için kullanılan ölçüm araçlarının çoğunda, ideal beden algısının zayıflık veya aşırı kilolu olma üzerinden değerlendirilmesinin erkeklerde kadınlara göre daha düşük oranlarda beden memnuniyetsizliği ve YB tanısının verilmesine yol açtığını ileri sürmüştür. Ayrıca, “ideal beden” özelliklerinin cinsiyete özgü tanımlanmaması da bir yanlılık oluşturabilmektedir. Erkeklerin ideal beden algısını inceleyen çalışmalarda, kadınlardan farklı olarak, erkeklerin daha çok düşük yağ oranı, yüksek kas oranı, uzun boy, geniş omuzlar, ince bel ve geniş pazılar gibi fiziksel özellikleri içerdiği belirtilmektedir (Ridgeway ve Tylka, 2005). Bu görüşle paralel olarak kas yapısına yönelik tutumun eklendiği çalışmalarda erkeklerin de kadınlarla benzer oranlarda beden memnuniyetsizliği yaşadığı bildirilmiştir (Selvi, 2018; Tylka ve Bergeron, 2005). Erkek ve kadın bedenine yönelik bu cinsiyetçi bakış açısı klinik uygulamaları da etkilemektedir. AN üzerine yapılan çalışmaların sadece %1’inin erkekler üzerinde gerçekleştirilmesi, erkeklerin yeme ile ilgili problemlerinde daha az tedavi arayışında bulunmalarına veya sağlık çalışanları tarafından daha az doğru teşhis almalarına neden olabilmektedir (Mitchison ve ark., 2014; Mond, 2014).

Erkek bedenine yönelik bu tutum farklılığı Erkeklik İdeolojisi (Masculinity İdeology) kavramı üzerinden tartışılmaktadır. Buna göre erkeklerin beden algılarının bireyin içinde bulunduğu kültürel sistemin dayattığı, erkeklikle ilgili içselleştirilen düşünce ve davranışlar üzerinden şekillendiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, erkeklerin kaslı bir vücuda sahip olma arzularının altında, kaslı bir beden “erkekliğin” sembolü olarak görülmesinin etkili olduğu düşünülmektedir (Pope ve ark., 2000; Ridgeway ve Tylka, 2005). Örneğin, Murray, Rieger, Hildebrandt, Karlov, Russell ve ark. (2012) kas algı bozukluğu olan hastaların, düzenli spor salonunu kullanan erkeklere ve AN'lere kıyasla erkeklik normlarına daha fazla bağlılık gösterdiklerini, AN hastalarının ise kadınlığa dair cinsiyet normlarını daha fazla benimsediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolleri bireyin beden algısı üzerinde etkili olabilmektedir.

Bir grup araştırmacı toplumsal normlar açısından erkekliğin kaslılık üzerinden tanımlanmasının Batı kültüründe daha yaygın olduğunu, bu nedenle bu kültürde yaşayan veya medya yolu ile bu mesajlara maruz kalan erkeklerin daha çok beden memnuniyetsizliği yaşadıklarını ileri sürmüştür (Griffiths ve ark., 2015; Yang, Gray ve Pope, 2005). Bu görüşlerle ilişkili olarak sosyo-kültürel faktörlerin beden algısı üzerindeki etkisi Thompson, Coover ve Stormer (1999) tarafından Üçlü Etki Modeli üzerinden tartışılmıştır. Modelde

Batı medyasının empoze ettiği kaslılık ideolojisi nedeniyle Batı toplumlarında beden memnuniyetsizliği ve YB gelişme riskinin daha yüksek olduğu ileri sürülmüş ve farklı çalışmalarda da bu görüş desteklenmiştir (Calugi, El Ghoch, Conti, Grave, 2018; Griffiths ve ark., 2015). Örneğin, yapılan bir çalışmada (Yang, Gray ve Pope, 2005) Amerikalı erkekler Tayvanlı erkeklerle göre daha çok beden memnuniyetsizliği göstermektedir. Bu farkın evi geçindirme, evin reisi olma gibi geleneksel erkek rollerinin Batı toplumlarında erkeksiliği açıklamada daha az etkili olmasından ve erkeksiliğin kaslı bir bedene sahip olmayla özdeşleştirilmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bir başka çalışmada ise Amerikalı, Ukraynalı ve Ganalı erkeklerin beden memnuniyetsizliği seviyeleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Frederick ve ark., 2011). Araştırmalar arasındaki bu tutarsızlığın, farklı kültürlerde “erkeklığın” işe vuruk tanımındaki farklılıklar ve Batı kültürüne kitle iletişim araçları kanalıyla ne kadar maruz kalındığına bağlı olarak değişebileceği düşünülmektedir (Griffiths ve ark., 2015).

Bu tartışmalar doğrultusunda, Türkiye'nin coğrafi konum itibarıyla geleneksel normların baskın olduğu Doğu kültürü ve kitle iletişim araçları yoluyla çok hızlı bir şekilde etkileşime girdiği Batı kültüründen beslenmesinin (Yetişgin, 2007) beden algısı üzerindeki etkisi incelenmesi gereken bir alandır. Bu bağlamda son yıllarda erkeklerin beden algılarının değerlendirilmesinde kaslılık faktörünün de ele alındığı iki ölçüm aracına ulaşılmıştır. Bunlar Kas Dismorfik Bozukluğu Envanteri (Devrim, 2016) ve Kaslı Olma Dürtüsü Ölçeği (Selvi ve Bozo, 2019)'dir. Bu ölçüm araçları bireylerin kaslı olmaya yönelik tutumlarını ve egzersiz davranışlarını değerlendirmektedir. Bu olumlu gelişmelerin yanı sıra farklı çalışmalarda erkeklerin kas yapılarına yönelik tutumlarında sadece kas miktarının değil, kasların görünürlüğünü ve dokusunu etkilediği için vücut yağ oranının da önemli olduğu vurgulanmaktadır (Pope ve ark., 2000). Dolayısıyla bu ölçüm araçları erkeklerin beden algılarını anlamada alana katkı sağlamakla birlikte, beden memnuniyetsizliğini değerlendirmede sınırlı bilgi sunmaktadır. Bu eksikliği gidermek için Tylka, Bergeron ve Schwartz (2005) ilgili alanyazın ve geliştirilen ölçeklerden yola çıkarak erkeklerin beden algısını kaslılık, vücut yağ oranı ve boy faktörleri üzerinden değerlendiren Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği'ni (EÖBTÖ) geliştirmişlerdir.

Bu çalışmada da EÖBTÖ'nün Türk kültürüne uyarlamasının yapılması amaçlanmaktadır. Türkçe alanyazında erkeklerdeki beden memnuniyetsizliğini değerlendirecek özgün bir ölçüm aracının olmaması nedeniyle, bu ölçeğin alanda yapılacak çalışmalar açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi'nin (Türkiye, Antalya) farklı bölümlerinde okuyan ve yaşları 18-30 arasında değişen 277 erkek oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.06'dır ($sd=2.92$). Beden kitle indeksi'ne (BKİ) göre örneklemin %9.6'sı ($n=27$) zayıf, %54.6'sı ($n=154$) normal, %21.3'ü ($n=60$) hafif şişman, %3.9'u ($n=11$) I. derecede obez aralığındadır. Katılımcıların %66.8'i en uzun süreyle yaşadıkları yerin il olduğunu, %60.9'u orta sosyo-ekonomik düzeye ve %98,5'i de heteroseksüel yönelime sahip olduklarını belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-Demografik Form: Katılımcılara ait yaş, cinsiyet, boy, kilo, eğitim durumu, anne-baba eğitimi, diyet alışkanlıkları gibi sosyo-demografik bilgilere ulaşılması için araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (EÖBTÖ): Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği erkeklerin beden tutumlarını değerlendirmek amacıyla Tylka ve ark. (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 6'lı Likert tipinde 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek erkeklerin beden tutumlarını kas yapısı, vücut yağ oranı ve boy uzunluğu üzerinden değerlendirmektedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça beden memnuniyetsizliği de artmaktadır (Tylka ve ark., 2005). Orijinal ölçeğin toplam puanına ait Cronbach Alfa değeri .93'dür. Alt boyutlardan Vücut yağ oranı, Kaslılık ve Boy alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .90, .88 ve .88 olarak bulunmuştur (Tylka ve ark., 2005). Ölçek duygu durum yoğunluğu, dışadönüklük, optimizm, iç kontrol odağı, yaşam doyumu, öz saygı, mutluluk yoğunluğu ve sıklığı ile pozitif yönde ilişkilidir. Nörotizm, suçluluk, fiziksel ve sosyal anhedoni, umutsuzluk, depresyon, mutsuzluk ve nötr duygu durum sıklığı ile ters yönlü ilişki göstermektedir (Tylka ve ark., 2005).

Kaslı Olma İsteği Ölçeği (KOİÖ): Kaslı Olma İsteği Ölçeği McCreary ve Sasse (2000) tarafından bireylerin kas yapılarına yönelik zihinsel meşguliyetlerinin yanı sıra kas geliştirmeye yönelik davranışlarını ve tutumlarını da değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. KOİÖ, 6'lı Likert tipte 15 maddeden oluşmakta ve yüksek puanlar daha fazla kaslı olma isteğine işaret etmektedir. Erkek örnekleminde, kaslılık yönelimli beden algısı ve kaslılık yönelimli davranışlar olmak üzere iki boyut üzerinden değerlendirme yapılabilmektedir. Kadınlarda ise tek boyut üzerinden değerlendirme yapılması önerilmektedir. Erkeklerde, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .85 ile .91 arasında değişmektedir. Kadınlarda ise Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .80 ve üzeri olarak belirtilmiştir. Ölçek Türkçeye Selvi (2018) tarafından uyarlanmıştır. Üniversite örnekleminin kullanıldığı çalışmada, erkekler için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .89, kadınlar için .86 olarak bulunmuştur. Türkiye örnekleminde de ölçek iki faktörden oluşmaktadır. Bunlar kaslılık odaklı egzersiz davranışı, ek gıda kullanımı ve yeme davranışları boyutudur. Bu çalışmada ölçeğin tamamının Cronbach Alfa katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Sosyal Beğenilirlik Ölçeği (SBÖ): Sosyal Beğenilirlik Ölçeği Edwards ve Marlowe Crowne'un sosyal beğenilirlik kavramı üzerine öne sürdüğü kuramsal temeller doğrultusunda Kozan (1983) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek genel olarak bireylerin toplumsal olarak kabul edilen davranışlara uyumlarına yönelik eğilimlerini değerlendirmektedir. Madde içerikleri bireyin içten bir şekilde itiraf edemediği ama yapmayı arzu ettiği davranışları ve düşünceleri içermektedir. SBÖ doğru/yanlış şeklinde değerlendirilen 20 maddeden oluşmakta ve alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .76, test-tekrar test güvenilirliği ise .91'dir. SBÖ'nün geçerliği, MMPI alt testleri ile arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ile incelenmiş ve tek faktörlü yapıdan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçekten alınan puanın artması, sosyal beğenilirlik arzusunun arttığına işaret etmektedir (Kozan, 1983). Bu çalışmada Cronbach Alfa katsayısı .76 olarak bulunmuştur.

Yeme Tutumu Testi (YTT): Yeme Tutum Testi, Garner ve Garfinkel (1979) tarafından yemek yemeğe yönelik tutum ve davranışlardaki bozulmalar üzerinden bireylerin AN geliştirme riskini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Sonraki çalışmalarda ölçeğin normal örneklemdaki bireylerin bozulan yeme davranışlarını değerlendirmek için de kullanılabilirliği belirtilmiştir (Garfinkel ve Newman, 2001). YTT 6'lı Likert tipinde 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .87'dir. Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Savaşır ve Erol (1989) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin toplamının Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .70, test-tekrar test güvenilirliği .65 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısı .93 olarak bulunmuştur.

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ): Vücut Algısı Ölçeği, Secord ve Jourard (1953) tarafından bireylerin bedenlerinin çeşitli bölgelerinden ve bu bölgelerin işlevlerinden hoşnutluk düzeylerini ölçmek için geliştirilen bir öz bildirim ölçeğidir. VAÖ, 5'li Likert tipinde 40 maddeden oluşmaktadır (akt. Hovardaoğlu, 1992). Orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı beden yükü (body-cathexis) için .81, benlik yükü için .90 olarak bulunmuştur. VAÖ'nün Türkçe formunun psikometrik özellikleri Hovardaoğlu (1992) tarafından üniversite örnekleminde incelenmiştir. Türkçe formun tüm ölçek için Cronbach Alfa katsayısı .91'dir (Hovardaoğlu, 1992). Bu çalışmada ise Cronbach Alfa katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ): Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Morris (1963) tarafından bireyin benlik saygısını değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek toplam 63 maddeden ve 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme, anne-baba ilgisi, babayla ilişki, psişik izolasyondur. Her bir alt boyut bağımsız olarak kullanılabilir. Mevcut çalışmada benlik saygısı alt boyutu kullanılmıştır (akt. Çuhadaroğlu, 1986). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Türkçe formun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .76, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .71'dir (Çuhadaroğlu, 1986). Ölçekten alınan puan arttıkça benlik saygısı düşmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .37 olarak bulunmuştur.

İşlem

EÖBTÖ'nün Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi için ölçeği geliştiren yazarlarla iletişime geçildikten sonra Akdeniz Üniversitesi'nin klinik araştırmalar etik kurulundan gerekli izin alınmıştır. Orijinal ölçeğin çevirisi sürecinde ilk olarak klinik psikoloji alanında doktora yapan üç araştırma görevlisi orijinal dili İngilizce olan ölçeği Türkçeye çevirmişlerdir. İkinci olarak çeviriler klinik psikoloji alanında çalışan üç öğretim görevlisi tarafından incelenmiş, uygun gördükleri çevirileri seçmeleri istenmiştir. Sonrasında bu geri bildirimler araştırmacı tarafından incelenmiş ve Türkçe formun son haline karar verilmiştir. Elde edilen Türkçe form iki dile de hakim bir kişi tarafından İngilizce'ye geri çevrilmiştir. Geri çeviri sürecinden sonra maddeler, orijinal ölçek maddeleri ile karşılaştırılmış, anlam kaymasına yol açan bir madde görülmediği için ölçeğin son haline karar verilmiştir.

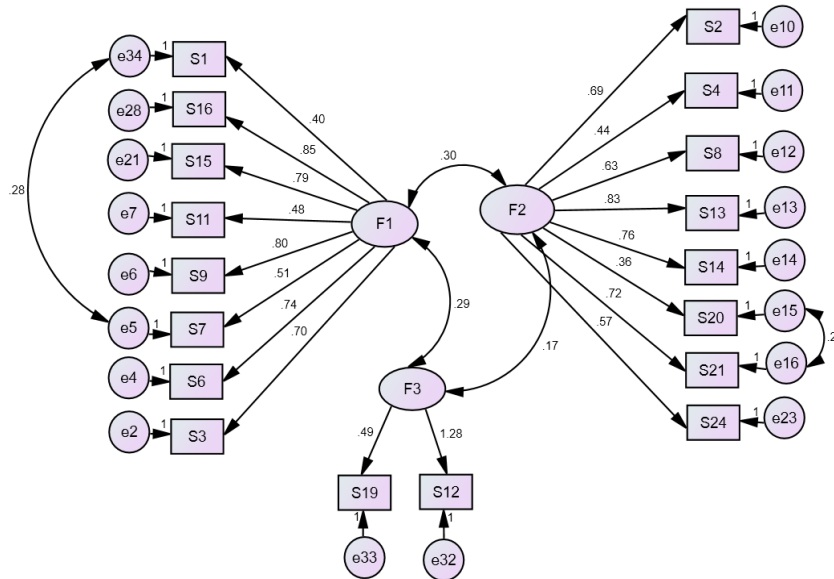
Veri toplama aşamasında ise farklı fakültelerde görev yapan öğretim görevlileri ile iletişime geçilerek ders öncesinde çalışmanın amacı açıklanmış, ölçek formları gönüllü olan katılımcılara sıra etkisi kontrol edilerek üç farklı sırada verilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için rumuz eşleme yöntemi kullanılarak üç hafta sonrasında önceden belirlenen sınıflarda uygulama gönüllü katılımcılar ile tekrarlanmıştır. Veri analizine başlamadan önce EÖBTÖ'de birden fazla kayıp değeri olan dokuz kişi analiz dışı bırakılmıştır. Sonrasında veri uç değer ve normal dağılım ölçütleri açısından incelemiş ve verinin normal dağılım ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Bulgular

EÖBTÖ'nün Faktör Analizi Bulguları

Alan yazında, bir ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için açımlayıcı ve doğrulayıcı analizlerin hangi sırayla ve ne amaçla kullanılması gerektiği konusunda fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bir grup araştırmacı açımlayıcı analizin yapısal bir modele ulaşmak veya kuram üretmek amacıyla yapılması gerektiğini

savunurken (örn. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016), bir grup araştırmacı da analiz öncesinde ölçeğin faktör yapısına dair kuramsal bilgi var ise modelin direk olarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016). Bu tartışmalardan yola çıkarak bu çalışmada orijinal ölçeğin Türkiye’deki genç yetişkin erkek popülasyonundaki üç faktörlü yapısının, yapı geçerliğini test etmek için AMOS 23.0 (Arbuckle, 2014) programı ile DFA yürütülmüştür. Buna göre modelin uyum indeksleri $X^2/sd= 2.86$, $p < .001$, CFI= .85, IFI= .86, GFI= .85, AGFI= .81 ve RMSEA= .08 olarak bulunmuştur. Modifikasyon indeksleri doğrultusunda 1-17 ($X^2= .52$, $p < .001$), 20-21 ($X^2= .39$, $p < .001$) ve 2-5. ($X^2= .34$, $p < .001$) madde çiftlerinin hata puanları eşleştirilmiştir. Bu işlemler sonucunda uyum indeksleri, $X^2/sd= 2.52$, $p < .001$, CFI= .88, IFI= .88, GFI= .87, AGFI= .83 ve RMSEA= .07 olarak bulunmuştur. Bu değerler, modelin orta düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir. Modelin geliştirilmesi için modifikasyon önerileri doğrultusunda modeli yordama düzeyi düşük olan ve diğer maddelerin hata puanları arasındaki yüksek ilişki gösteren 5. (Bacaklarımın yeteri kadar kaslı olduğunu düşünmüyorum) ve 17. (Kollarımdaki kas yapısından memnunuz) maddenin modelden çıkarılmasına karar verilmiştir. Ayrıca 1. - 7. ($X^2= .28$, $p < .001$) ile 20. - 21. ($X^2= .29$, $p < .001$) maddelerin hata puanları eşleştirilmiştir. Bu işlem sonrasında uyum indeksleri $X^2/sd= 2.40$, $p < .001$, CFI= .91, IFI= .91, GFI= .89, AGFI= .86 ve RMSEA= .07 olarak bulunmuştur. Bu değerler, orijinal ölçekle uyumlu olarak, üç faktörlü yapıyı desteklemektedir (Şekil 1).

Şekil 1. EÖBTÖ'nün Faktör Yapısına İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları
F1: Kaslılık alt boyutu, F2: Vücut Yağ Oranı alt boyutu, F3: Boy Alt boyutu

Analiz sonuçlarına göre orijinal çalışmada olduğu gibi en yüksek yordama düzeyine sahip olan “Kaslılık” alt boyutunun madde yük değerleri .85 ile .40 arasında değişen sekiz maddeden (3, 16, 15, 11, 9, 7, 6, 1) oluşmakta ve modelin %29.76’sını açıklamaktadır. Madde içerikleri erkeklerin vücutlarındaki kas miktarına ve yapısına yönelik tutumlarını değerlendirmektedir. İkinci alt boyut olan “Vücut Yağ Oranı”nın madde yük değerleri .83 ile .36 arasında değişen sekiz maddeden oluşmakta (2, 4, 8, 13, 14, 20, 21, 24) ve modelin %16.88’ini açıklamaktadır. Madde içerikleri erkeklerin vücutlarındaki yağ miktarına yönelik

tutumlarını değerlendirmektedir. Son olarak üçüncü alt boyut olan “Boy” un madde yükleri .49 ile 1.28 olan iki maddeden (12, 19) oluşmakta ve modelin %8.12’sini açıklamaktadır. Bu faktör erkeklerin boylarına yönelik tutumlarını değerlendirmektedir. (Tablo 1).

Tablo 1

EÖBTÖ’nün Madde Puan Ortalaması ve Standart Sapmaları ile Madde Toplam Puan Korelasyonları

	Ort	SS	Madde Korelasyon (r)	Toplam	Ort	SS	Madde Korelasyon (r)	Toplam
M1	2.6	1.3	.43	M13	2.2	1.4	.58	
M2	2.9	1.8	.48	M14	2.5	1.6	.52	
M3	3.9	1.7	.55	M15	3.0	1.6	.59	
*M4	3.8	1.6	.35	M16	3.2	1.7	.56	
M5	2.9	1.6	.35	*M17	3.5	1.5	.29	
M6	3.1	1.7	.48	*M18	3.2	1.4	.45	
M7	2.0	1.3	.41	*M19	2.9	1.6	.30	
M8	2.4	1.5	.58	M20	2.2	1.5	.29	
M9	3.5	1.7	.56	M21	2.1	1.4	.45	
M10	2.1	1.3	.64	M22	1.7	1.1	.57	
M11	2.4	1.5	.41	M23	1.9	1.2	.59	
M12	3.2	1.8	.41	M24	1.9	1.3	.38	

* Ters kodlanan maddeler

EÖBTÖ’nün Maddelerinin Standardize Regresyon Katsayıları

EÖBTÖ Güvenirlik ve Birleşen Geçerliği Bulguları

Orijinal çalışmada Tylka ve ark. (2005), faktör analizinde yer almayan maddeleri (10., 18., 22. ve 23.) ölçeğin güvenirlik değeri hesaplanırken analize dahil etmişlerdir. Bu maddeler genel olarak beden yapısına yönelik hoşnutsuzluğu veya memnuniyeti ölçmektedir. Bu nedenle yazarlar toplam puan üzerinden değerlendirme yapılacağına 24 maddenin tamamının kullanılmasını önermektedir. Mevcut çalışmada da faktör yapısında yer almayan maddeler çıkarıldığında Cronbach Alfa değerinde önemli bir değişim olmadığı için analizler 24 madde üzerinden yürütülmüştür. Analiz bulgularına göre ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa değeri .88 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach Alfa değerleri Kaslılık için .86, Vücuttaki Yağ Oranı için .84 ve Boy için .77’dir. Ölçeğin Spearman Brown iki yarı test korelasyon katsayısı ise .85’dir. Dört hafta ara ile 66 erkek üzerinde yapılan ölçümde, test-tekrar test güvenirliği ölçeğin tamamı için .88’dir. Alt boyutların test-tekrar test güvenirliği sırası ile Kaslılık için .71, Vücut yağ oranı için .79 ve Boy için .61 olarak bulunmuştur.

Türkçe alan yazında erkeklerin beden yapılarına yönelik tutumlarını değerlendiren özgün bir ölçüm aracı olmadığı için ilişkili yapılar üzerinden incelenmiştir. Bu doğrultuda erkeklerin beden tutumları ile ilişkili olduğu düşünülen yeme tutumu, beden algısı, benlik saygısı ve kaslı olma isteği değişkenleri ile EÖBTÖ’den alınan puanlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. (Tablo 2). EÖBTÖ’den alınan toplam puan ile VAÖ ($r = .33, p < .001$) arasında orta, YTT ($r = .18, p < .001$) ve BSÖ ($r = .21, p < .001$) ile düşük, KOİ ($r = .42, p < .001$) ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre erkeklerin beden yapılarına yönelik olumsuz tutumları arttıkça beden memnuniyetsizlikleri ve kaslı olmaya yönelik arzuları artmaktadır. Ek

olarak, yeme tutumlarındaki bozulmalar, Kaslılık boyutu ile ilişkiliyken ($r = .17, p < .001$), vücut yağ oranı ve boy boyutları ile ilişkili bulunmamıştır ($p > .05$). Son olarak, SBÖ ile diğer ölçekler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu katılımcıların sosyal beğenirliklerini arttırmak için yanlı cevap vermedikleri yönünde yorumlanmıştır.

Tablo 2

EÖBDÖ'nün Alt Boyutları ile Vücut Algısı Ölçeği, Yeme Tutum Testi, Benlik Saygısı Ölçeği, Kaslı Olma İsteği, Sosyal Beğenirlik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	EÖBTÖ_T	Kaslılık	Yağ	Boy	VAÖ_T	YTT_T	BS_T	SGO_T
EÖBTÖ_T	1							
Kaslılık	.81**	1						
Yağ	.75**	.29**	1					
Boy	.48**	.25**	.26**	1				
VAÖ_T	.33**	.25**	.21**	.21**	1			
YTT_T	.18*	.17*	.12	.08	-.06	1		
BS_T	.21**	.14*	.15*	.04	.38**	.19*	1	
KOI_T	.42**	.55**	.12	.07	.09	.43**	.28**	
SBÖ_T	.00	.04	-.03	-.05	-.07	-.05	-.06	1

Not: * $p < .05$, ** $p < .001$. EÖBTÖ: Erkekler Özgülü Beden Tutum Ölçeği Toplam Puanı (Kaslılık, Vücut Yağ Oranı, Boy alt boyutları), VAÖ_T: Vücut Algısı Ölçeği Toplam Puanı, YTT_T: Yeme Tutum Testi Toplam Puanı, BS_T: Benlik Saygısı Alt Boyutu Toplam Puanı, KOI_T: Kaslı Olma İsteği Ölçeği Toplam Puanı, SBÖ_T: Sosyal Beğenirlik Ölçeği Toplam Puanı

BKİ ile EÖBTÖ ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde BKİ, EÖBTÖ toplam puanı ($r = .13, p < .05$) ve yağ boyutu ($r = .52, p < .001$) ile pozitif yönde, kaslılık boyutu ($r = -.27, p < .001$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. BKİ ve boy arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tartışma

Bu çalışmada farklı kültürlerde ve örneklemelerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Erkekler Özgülü Beden Tutum Ölçeği'nin Türkçe formunun genç erkek popülasyonundaki psikometrik özellikleri incelenmiştir. Araştırma bulguları EÖBTÖ'nün güven aralığının kabul edilir sınırlarda olduğunu göstermektedir. Yapı geçerliğini test etmek için yürütülen analiz sonuçlarında da ölçeğin Türkçe formunun orijinal ölçek ile tutarlı olarak üç faktörlü yapıyı desteklediği ve uyum indekslerinin kabul edilir sınırlarda olduğu bulunmuştur. Türkçe formun birleşen geçerliğini incelemek için EÖBTÖ'den alınan puanlar ile yeme tutumu, kaslı olma arzusu, benlik saygısı ve beden memnuniyetsizliği değişkenlerini değerlendiren ölçeklerden alınan puanlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre erkeklerin beden memnuniyetsizlikleri arttıkça yeme tutumlarındaki bozulmalar, bedene yönelik olumsuz tutum ve kaslı olma arzusu artmakta, benlik saygıları düşmektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde ise sadece kaslılığa yönelik memnuniyetsizlik yeme tutumlarındaki bozulmaları düşük düzeyde yordamaktadır. Bu fark erkeklerde beden algısı ve yeme tutumları arasındaki ilişkiler çalışılırken sadece vücut yağ oranının değil kaslı olma arzusunun da işlevsiz yeme tutumlarının gelişmesindeki rolünün anlaşılması açısından önemlidir. Önceki bölümlerde tartışıldığı üzere toplumsal cinsiyet rolleri ve medyaya bağlı olarak erkeksiliğin kaslılık üzerinden tanımlandığı Batı toplumlarında beden memnuniyetsizliği oranlarının daha yüksek olması

beklenmektedir (Griffiths ve ark,2015; Yang, Gray ve Pope, 2005). Fakat bu alanda yapılan araştırmalar incelendiği zaman birbiriyle tutarsız bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin, İsraili, Iraklı ve Amerikalı erkeklerin karşılaştırıldığı çalışmada (Twenge ve Crocker, 2002) İsraili erkekler daha çok kaslı bir vücuda sahip olmak isterken, Iraklı erkeklerin Amerikalı erkeklere kıyasla beden tutumları daha olumlu bulunmuştur. Yazarlar, Irak'da katı İslami kökenli yönetim anlayışından kaynaklı olarak, Batı teknolojisinin ve sosyal medya araçlarının kullanımının çok sınırlı olması nedeniyle Iraklı gençlerin Batı kültüründen etkilenme oranlarının daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla, kitle iletişim araçlarına maruz kalındığında, Batı kültürü etkisinde gelişen ideal beden ölçütlerinin farklı kültür ve etnik kökendeki erkeklerin beden memnuniyetsizliği oranlarını benzer şekilde etkileyebileceği düşünölmektedir (Frederick ve ark., 2011; Nouri, Hill ve Orrell-Valente, 2011). Mevcut alışma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Özellikle son yıllarda hızla gelişen küresel ekonomi ve teknoloji ağı Batı kültürünün de dünyaya yayılmasını kolaylaştırmıştır. TUIK'in 2018 yılındaki raporunda Türkiye'deki internet kullanımı ve internete erişim sağlayan araçlara sahip olma oranlarının Batı ölkeleri ile benzer olduğu ve özellikle genç yetişkin grubun interneti ağırlıklı olarak kullanan grup olduğu belirtilmiştir (TUIK, 2018). Dolayısıyla, Türkiye'nin karma kültür yapısına rağmen genç yetişkin grubun iletişim araçları yolu ile Batı medyasının öne sürdüğu ideal erkek beden yapısına yönelik "kaslılık ideolojisinden" daha çok etkilendikleri düşünölmektedir.

BKİ ile EÖBTÖ arasındaki ilişki incelendiğinde erkeklerde ince zayıf göröntü yerine iri/ yapılı görönmünün olumlu beden algısı açısından önemli olduğu görölmektedir. Bulgulara göre erkeklerde kilo arttıa yağ oranından memnuniyetsizlik ve genel olarak bedene yönelik olumsuz tutum artsa da kaslılığa yönelik olumsuz tutum azalmıştır. Bu bulgu erkeklerde kadınlardan farklı olarak kilonun sıska göröntü yerine kaslı yapı ile birlikte sağlanabilecek iri görönmeye yaklaşıldığı için erkekler tarafından daha olumlu karşılandığı düşünölmektedir. Farklı çalışmalarda da genel olarak kadınlar her yaş döneminde zayıf olmayı arzularken, yaş dönemine bağlı olarak erkeklerin kaslı, iri veya daha ince bir vücuda sahip olmak istedikleri belirtilmiştir (McCabe ve Ricciardelli, 2004; Smolak, 2004). Erkeklerin kiloya bağlı olarak bedenlerine yönelik sergiledikleri farklı motivasyonların altında kas yapılarını arttırarak güçlü, yapılı bir vücuda sahip olma arzularının olduğu ileri sürölmektedir (McCreary ve Sasse, 2000; McCabe ve Ricciardelli, 2004). Örneğin, ergenlerle yapılan bir çalışmada, uygunsuz anabolik steroit kullananların %12.6'sı kendilerini düşük kilolu, %11.9'u aşırı kilolu, %3.8'i ise normal kiloda algılamaktadır. Dolayısıyla, erkeklerde özellikle ergenlik döneminde normal kilonun altında veya üstünde olmak beden memnuniyetsizliğini arttırabilmektedir.

Kas yapısına yönelik memnuniyetsizlik zararlı yeme tutumlarının ve telafi davranışlarının gelişmesine de yol açabilmektedir. Yakın zamanda yapılan bir çalışmada kas yapısına yönelik memnuniyetsizliği olan erkeklerin kas yapılarını arttırmak için aşırı spor yapmanın yanı sıra sık yemek tüketebilmek için hayatındaki önemli aktiviteleri engelleme, tok hissedilmesine rağmen yemek yemeye devam etme, besin tüketimini kolaylaştırmak için besinleri sıvı halde ya da paralayararak tüketme gibi bozulmuş yeme örüntülerinin olduğu belirtilmiştir (Murray ve ark., 2012; Selvi, 2018). Dolayısıyla, erkeklerde kas yapısının vücut yağ oranından daha çok ön planda olmasında, kadınlarda olduğu gibi zayıf görönmek değil, kas yapısının belirginleştirilmesinin olduğu düşünölmektedir. (Bergeron ve Tylka, 2007; Devrim ve ark., 2018; McCreary ve Sasse, 2010; Selvi, 2018). Bu nedenle, özellikle yeme bozukluğu alanında cinsiyete özgü beden algısının yeniden kavramsallaştırılması ve kaslılık ideolojisinin tanı ve tedavi sürecinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Griffiths, Murray ve Touyz, 2013).

Sonuç olarak EÖBTÖ'nün, erkeklerde genç yetişkin örnekleminde yapılacak araştırmalarda kullanılabilir ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte her çalışmada olduğu gibi, bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak örneklem üniversite popülasyonundan seçildiği için katılımcılar öğrencidir. İlerleyen çalışmalarda farklı sosyo-demografik özelliklerdeki (yaş, ekonomik seviye, medeni durum, meslek vb.) erkekler üzerinde ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi alana katkı sağlayacaktır. İkinci olarak orijinal ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için ilk olarak DFA ile başlanmıştır. Bu konuda net bir görüş olmamakla birlikte önce açılımlayıcı faktör analizinin yapılmasını sonrasında farklı bir örnekleme DFA yapılmasını öneren (Güngör, 2016) araştırmacılar olduğu gibi doğrudan DFA ile başlanabileceğini savunan çalışmalarda bulunmaktadır (örn. Compte, Sepulveda, Pellegrin ve Blanco, 2015; Trak ve İnöz, 2017). İlerleyen çalışmalarda iki farklı örneklem üzerinde açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak, yapı geçerliliği test edilip, yöntemsel bulgular karşılaştırılabilir.

Kaynaklar

- Abebe, D. S., MPhil, L. L. ve von Soest, T. (2012). The development of bulimic symptoms from adolescence to young adulthood in females and males: A Population-based longitudinal cohort study. *International Journal of Eating Disorders* 45 (6), 737–745.
- Arbuckle J. L. Amos (Version 23.0) [Computer Program]. IBM SPSS, Chicago, 2014.
- Bergeron, D. ve Tylka, T. L. (2007). Support for the uniqueness of body dissatisfaction from drive for muscularity among men. *Body Image*, 4 (3), 288-295.
- Cafri, G. ve Thompson, J. K. (2004). Evaluating the convergence of muscle appearance attitude measures. *Assessment*, 11, 224–229.
- Calugi, S., El Ghoch, M., Conti, M. ve Grave, R. D. (2018). Preoccupation with shape or weight, fear of weight gain, feeling fat and treatment outcomes in patients with anorexia nervosa: A longitudinal study. *Behaviour Research and Therapy*, 105, 63–68. doi.org/10.1016/j.brat.2018.04.001
- Compte, E. J., Sepúlveda, A. R., Pellegrin, Y. ve Blanco, M. (2015). Confirmatory factor analysis of the Drive for Muscularity Scale-S (DMS-S) and Male Body Attitudes Scale-S (MBAS-S) among male university students in Buenos Aires. *Body Image*, 14, 13-19.
- Çokluk Ö., Şekercioğlu G. ve Büyüköztürk Ş. (2016). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları. 4. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 177-330.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adölesanlarda benlik saygısı*. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, (Uzmanlık Tezi), Ankara.
- Devrim, A. (2016). *Kas dismorfik bozukluğu envanteri ve vücut geliştirici imaj şeması'nın geçerlik ve güvenilirlik durumu ile yeme tutumu testi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Devrim, A., Bilgiç, P. ve Hongu, N. (2018). Is there any relationship between body image perception, eating disorders, and muscle dysmorphic disorders in male bodybuilders?. *American Journal of Men's Health*, 12(5), 1746–1758.
- Frederick, D. A., Buchanan, G. M., Sadehgi-Azar, L., Peplau, L. A., Haselton, M. G., Berezovskaya, A. ve Lipinski, R. E. (2011). Desiring the muscular ideal: Men's body satisfaction in the United States, Ukraine, and Ghana. *Psychology of Men & Masculinity*, 8(2), 103-117. doi.org/10.1037/1524-9220.8.2.103
- Garfinkel, P.E. ve Newman, A. (2001). The eating attitudes test: Twenty-five years later. *Eating Weight Disord.* 6, 1-24.

- Garner, D. M. ve Garfinkel, P. E. (1979). The eating attitudes test: An index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychological Medicine*, 9, 273-279.
- Griffiths, S., Murray, S. B. ve Touyz, S. (2015). Extending the masculinity hypothesis: An investigation of gender role conformity, body dissatisfaction, and disordered eating in young heterosexual men. *Psychology of Men & Masculinity*, 16(1), 108-114. doi.org/10.1037/a0035958
- Griffiths, S., Murray, S.B. ve Touyz, S. (2013). Disordered eating and the muscular ideal. *Journal of Eating Disorders*, 1(15), 1-2.
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uyarlanması kılavuzu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 104-112.
- Hekimoğlu, F. M. (2019). *Duygu düzenleme süreçleri, olumlu-olumsuz duygulara verilen tepkiler, kadınlık-erkeklik ideolojisinin beden memnuniyetsizliği ile yeme tutumları arasındaki ilişki: Bir model önerisi*, Doktora Tezi, Ankara, 2019.
- Hovardaoğlu, S. (1992). Vücut algısı ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 1(1), 11-26.
- Kozan, K. (1983). Davranış bilimlari araştırmalarında sosyal beğenirlik boyutu ve Türkiye için bir sosyal beğenirlik ölçeği. *ODTÜ Geliştirme Dergisi*, 10(3), 447-478.
- Lavender, J.M. ve Anderson, D.A. (2010). Contribution of emotion regulation difficulties to disordered eating and body dissatisfaction in college men. *International Journal of Eating Disorders*, 43 (4), 352-357.
- McCabe, M. P ve Ricciardelli, L.A. (2004). Body image dissatisfaction among males across the lifespan: A review of past literature. *Journal of Psychosomatic Research*, 56 (6), 675-685. doi.org/10.1016/S0022-3999(03)00129-6
- McCreary, D.R. ve Sasse, D.K. (2010). An exploration of the drive for muscularity in adolescent boys and girls. *Journal of American College Health*, 48, 297-304.
- Mitchison, D., Hay, P., Slewa-Younan, A. ve Mond, J.M. (2014). The changing demographic profile of eating disorders in the community. *BMC Public Health*, 14 (943), 1-9.
- Mond, J. M. (2014). Eating disorders "mental health literacy": an introduction. *Journal of Mental Health*, 23 (2), 51-54.
- Murray, S.B., Rieger, E., Hildebrandt, T., Karlov, L., Russell, J., Boon, E., Dawson, R.T. ve Touyz, S.W. (2012). A comparison of eating, exercise, shape, and weight related symptomatology in males with muscle dysmorphia and anorexia nervosa. *Body Image*, 9(2), 193-200.
- Nouria, M. L., G.Hill, Orrell-Valentec, J. K. (2011). Media exposure, internalization of the thin ideal, and body dissatisfaction: Comparing Asian American and European American college females. *Body Image*, 8(4), 366-372.
- Pearson, A. N., Heffner, M. ve Follette, V. M. (2010). Acceptance & commitment therapy for body image dissatisfaction. Oakland: New Harbinger Publications, Inc
- Pope, H.G., Phillips, K.A. ve Olivardia, R. (2000). The Adonis Complex: The secret crisis of male body obsession. New York: Free Press.
- Ridgeway, R.T. ve Tylka, T.L. (2005). College men's perceptions of ideal body composition and shape. *Psychol. Men Masculinity*, 6(3), 209-220.
- Savaşır, I. ve Erol, N. (1989). Yeme tutum testi: Anoreksiya nervoza belirtileri indeksi. *Psikoloji Dergisi*, 23,19-25.
- Selvi, K. (2018). *Exploring men's body image concerns And predisposing factors for muscle dysmorphia in the framework Of self-determination theory*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Middle East Technical University The Department Of Psychology, Ankara.
- Selvi, K. ve Bozo, Ö. (2019). Kaslı Olma Dürtüsü Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne*, 7(14), 68-82. DOI: 10.7816/nesne-07-14-05

- Smink, F. R. E., van Hoeken, D. ve Hoek, H. W. (2012). Epidemiology of eating disorders: Incidence, prevalence and mortality rates. *Current Psychiatry Reports*, 14(4), 406–414. doi: 10.1007/s11920-012-0282-y
- Smolak, L. (2004). Body image in children and adolescents: where do we go from here?. *Body Image*, 1(1), 15–28.
- Stice, E. ve Desjardins, C. D.(2018). Interactions between risk factors in the prediction of onset of eating disorders: Exploratory hypothesis generating analyses. *Behaviour Research and Therapy*, 105, 52–62. doi.org/10.1016/j.brat.2018.03.005
- Thompson, J. K., Coovert, M. D. ve Stormer, S. (1999). Body image, social comparison and eating disturbance: A covariance structure modeling investigation. *International Journal of Eating Disorders*, 26, 43–53.
- Trak, E. ve İnözü, M. (2017). A new obsessive-compulsive symptom type: The psychometric properties of the Turkish forms of relationship obsessions and compulsions inventory and partner-related obsessive-compulsive symptoms inventory. *J Clin Psy.*,20(3), 171-185
- TUIK (2018). http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028. Türkiye İstatistik Enstitüsü Kurumu Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2018. (Erişim tarihi 15.04.2019)
- Twenge, J. M., ve Crocker, J. (2002). Race and self-esteem: Meta-analyses comparing Whites, Blacks, Hispanics, Asians, and American Indians and comment on GrayLittle and Hafdahl (2000). *Psychological Bulletin*, 128, 371–408.
- Tylka, T. L. (2011). Refinement of the tripartite influence model for men: Dual body image pathways to body change behaviors. *Body Image*, 8 (3), 199– 207.
- Tylka, T. L., Bergeron, D. ve Schwartz, J.P. (2005). Development and psychometric evaluation of the Male Body Attitudes Scale (MBAS). *Body Image*, 2, 161–175.
- Yang, C.J., Gray, P. ve Pope, H.G. (2005). Male body image in Taiwan versus the West: Yanggang Zhiqi meets the Adonis complex. *American Journal of Psychiatry*, 162, 263-269.
- Yetişgin, M. (2007).Tarih, Coğrafya ve sosyo-kültürel ortamın Türk kimliğinin gelişmesine etkileri. *Akademik İncelemeler*, 2 (1), 37-68.